

TGAU

3010N20-1

**DYDD IAU, 13 MEHEFIN 2019 –
PRYNHAWN**

LLENYDDIAETH GYMRAEG

UNED 2: Y Nofel

HAEN SYLFAENOL

1 awr 15 munud a'ch amser estynedig

DEUNYDDIAU YCHWANEGOL

Llyfryn ateb 16 tudalen CBAC (pinc).

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Defnyddiwch inc neu feiro du neu eich dull arferol.

Defnyddiwch yr indecs ar dudalen 3 i ddod o hyd i'r cwestiynau ar y nofel y buoch chi'n ei hastudio.

**COFIWCH DDYFYNNU'N BRIODOL
A CHYFEIRIO AT ENGHREIFFTIAU
PENODOL I GEFNOGI'CH SYLWADAU.**

Ni chaniateir defnyddio geiriaduron na thestunau gosod.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

**Mae 40 marc am bob cwestiwn cyfan.
Dangosir y marciau mewn cromfachau ar
ddiwedd y cwestiwn neu ran o gwestiwn.**

**Bydd trefn a chywirdeb eich ysgrifennu yn
cael eu hystyried yn rhan o'r asesiad.**

NOFELAU**Tudalen**

LLINYN TRÔNS (Bethan Gwanas)	4
BACHGEN YN Y MÔR (Morris Gleitzman Addasiad Elin Meek)	11
DIFFODD Y SÊR (Haf Llewelyn)	19
AC YNA CLYWODD SŴN Y MÔR (Alun Jones)	27
I BLE'R AETH HAUL Y BORE? (Eirug Wyn)	36
DIM (Dafydd Chilton)	44

LLINYN TRÔNS – BETHAN GWANAS

1. **Atebwch y cwestiynau sy'n dilyn yn llawn a gofalus gan DDYFYNNU'N BWRPASOL A DEFNYDDIO ENGHREIFFTIAU PENODOL O'R NOFEL I GEFNOGI EICH ATEBION. (Ystyriwch y marciau a roddir am bob cwestiwn.)**

1	1
---	---

**Darllenwch y darn a gymerwyd o LLINYN TRÔNS ar dudalennau 8-10. Beth sy'n digwydd ychydig cyn yr olygfa hon?
Nodwch DAIR ffaith. [3]**

1	2
---	---

**Pam nad oedd Gags wedi mwynhau'r cwrs yn y gweryll?
Nodwch DRI rheswm. [3]**

1	3
---	---

Ysgrifennwch hanes UN digwyddiad trist yn y nofel.

ESBONIWCH BETH SY’N DIGWYDD YN LLAWN A PHAM MAE’R DIGWYDDIAD YN DRIST.

Peidiwch â chyfeirio at yr olygfa ar dudalennau 8-10.

Dylech ysgrifennu tua $\frac{1}{2}$ tudalen.

[10]

1	4
---	---

Sut gymeriad yw LLION?

Rhowch enghreifftiau o’r ffordd mae’n ymddwyn. [6]

1

5

Edrychwch eto ar y darn a gymerwyd o LLINYN TRÔNS ar dudalennau 8-10.

i) Edrychwch ar arddull llinell 11 yn y darn.

“Be? Yr holl ffordd i fyny fan ’ma?”

Dywedwch pam mae hwn yn effeithiol. [2]

ii) Edrychwch ar arddull llinellau 31-35 yn y darn.

“Y bytlar a’r morynion druain, ac nid platiau plastic ’chwaith, ond hambwrdd arian efo tebot a jwg arian, trwm, a llestri tsieina!”

Dywedwch pam mae hwn yn effeithiol. [2]

1	5
---	---

- iii) Chwiliwch am enghraifft arall o nodwedd arddull yn y darn.
- Dyfynnwch y nodwedd.
  - Enwch y nodwedd.
  - Dywedwch pam mae'r nodwedd yn effeithiol. [4]

1	6
---	---

Dychmygwch mai chi yw Olwen. Ysgrifennwch DDYDDIADUR OLWEN ar ddiwedd y nofel hon. Cofiwch sôn am ddigon o ddigwyddiadau a'i theimladau.

Dylech ysgrifennu tua $\frac{3}{4}$ tudalen.

[10]

[40]

5 Mi gymerodd dri chwarter awr da
i gyrraedd troed y graig, a phan
edrychais i'n ôl roedd y plasdy yn y
dyffryn jest oddi tanon ni, a llwybr
reit amlwg yn mynd i lawr ochr y
graig reit at y tŷ.

“Ydi hwn yn rhan o dir yr hen blasdy
felly?” gofynnais i Donna.

10 “Ydi, ac mi fyddai'r hen deulu'n dod i
fyny yma am bicnics yn yr haf.”

“Be? Yr holl ffordd i fyny fan 'ma?”
gwichiodd Gwenan. “I be?”

15 “Am yr olygfa. Arhosa di nes
cyrhaeddan ni dop y graig. Sbia, mae
'na risiau'r holl ffordd i fyny.”

20 Roedd hi'n iawn. Roedden nhw'n
troelli i fyny'r graig ynghanol y
coediach, ac roedd y dŵr oedd yn
diferu'n rhaeadrau bychain bob ochr
i'r creigiau'n gneud i'r lle edrych reit
ecsotig, bron fel jyngl, fel rhwbath
allan o Jurassic Park.

Ond roeddan nhw'n mynd 'mlaen am

25 byth, ac ar ôl ugain munud, roedd pawb yn tuchan.

“Oedd isio sbio ar eu pennau nhw,” meddai Gwenan, oedd yn cael ei hugeinfed stitch. “Yn cario hamper yr holl ffordd i fyny fan ’ma!”

30 “Ddim y nhw oedd yn ei gario fo siŵr,” gwenodd Donna. “Y bytlar a’r morynion druain, ac nid platiau plastic ’chwaith, ond hambwrdd arian efo tebot a jwg arian, trwm, a llestri
35 tsieina!”

“Go iawn?” gofynnodd Olwen. “Sut ti’n gwbod hyn i gyd?”

40 “Brenda, un o genod y gegin, oedd yn deud. Roedd ei nain hi’n un o’r morynion. Mi gollodd hi gyflog mis unwaith am ddisgyn hambwrdd hanner ffordd i fyny a malu’r llestri. Dim ond pymtheg oed oedd hi.”

45 “Argol, bywyd braf yn de?” meddai Gwenan, cyn sylwi bod pawb yn sbio’n hurt arni. “Naci, sôn am y teulu

rydw i. Meddylia cael pobol yn cario
 pethau i fyny i chdi fel 'na, i chdi gael
 byta b'echdanau ciwcymbar a chael
 50 dy de wedi'i dolli o debot arian. Mi
 fyswn i 'di cael y bytlar i roi jiji bac i
 mi hefyd."

"Bysat, mwn," meddai Gags yn
 dawel o'r tu ôl.

55 "Ond tydi pres fel 'na ddim yn golygu
 dy fod ti'n hapus," meddai Donna.
 "Mi 'nath un o'r merched ladd ei hun
 yma."

"Sut?" holodd Nobi.

60 "Taflu ei hun oddi ar y top."

"Pam?" gofynnodd Olwen.

"Does 'na neb yn gwbod," atebodd
 Donna. "Dim ond deunaw oed oedd
 hi, hogan ddel, hoffus a bywyd braf
 65 o'i blaen."

Aeth pawb yn ddistaw am sbel.

BACHGEN YN Y MÔR – Morris Gleitzman (Addasiad Elin Meek)

- 2. Atebwch y cwestiynau sy'n dilyn yn llawn a gofalus gan DDYFYNNU'N BWRPASOL A DEFNYDDIO ENGHREIFFTIAU PENODOL O'R NOFEL I GEFNOGI EICH ATEBION. (Ystyriwch y marciau a roddir am bob cwestiwn.)**

2	1
----------	----------

Darllenwch y darn a gymerwyd o BACHGEN YN Y MÔR ar dudalennau 15-18.

Beth sy'n digwydd ychydig cyn yr olygfa hon?

Nodwch DAIR ffaith. [3]

2	2
----------	----------

Pam roedd yn rhaid i'r teulu adael Afghanistan?

Nodwch DRI rheswm. [3]

2	3
---	---

Ysgrifennwch hanes un digwyddiad trist yn y nofel.

ESBONIWCH BETH SY’N DIGWYDD YN LLAWN A PHAM MAE’R DIGWYDDIAD YN DRIST.

Peidiwch â chyfeirio at yr olygfa ar dudalennau 15-18.

Dylech ysgrifennu tua $\frac{1}{2}$ tudalen.

[10]

2	4
---	---

Sut gymeriad yw JAMAL?

Rhowch enghreifftiau o’r ffordd mae’n ymddwyn. [6]

2	5
---	---

Edrychwch eto ar y darn a gymerwyd o BACHGEN YN Y MÔR ar dudalennau 15-18.

- i) Edrychwch ar arddull llinell 6 yn y darn.**

“A fyddan nhw’n iawn?” llefa Bibi.

Dywedwch pam mae hwn yn effeithiol. [2]

- ii) Edrychwch ar arddull llinellau 20-21 yn y darn.**

Rydyn ni’n cyrraedd y siop. Dyw Mam a Dad ddim yno. Dywedwch pam mae hwn yn effeithiol. [2]

2	5
---	---

- iii) **Chwiliwch am enghraifft arall o nodwedd arddull yn y darn.**
- **Dyfynnwch y nodwedd.**
  - **Enwch y nodwedd.**
  - **Dywedwch pam mae'r nodwedd yn effeithiol. [4]**

2	6
---	---

Dychmygwch mai chi yw Bibi. Ysgrifennwch DDYDDIADUR BIBI ar ddiwedd y nofel hon. Cofiwch sôn am ddigon o ddigwyddiadau a'i theimladau.

Dylech ysgrifennu tua $\frac{3}{4}$ tudalen.

[10]

[40]

- Rydyn ni wedi gadael y tyrfaoedd
nawr a bron â chyrraedd y siop. Mae
hi wedi cymryd amser achos rydych
chi'n bwrw i mewn i bethau o hyd
5 wrth redeg a chrio ar yr un pryd.
'A fyddan nhw'n iawn?' llefa Bibi.
Mae hi wedi bod yn holi hyn yr holl
ffordd yn ôl, ond dw i ddim yn ei beio
hi. Dw i wedi bod yn holi'r un peth fy
10 hunan.
'Fe fyddan nhw'n iawn,' meddaf
wrthi. 'Fe ddaeth Dad i achub Mam.
Fe welaist ti fe.'
Dw i ddim yn dweud dim am
15 rwystrau ffyrdd yr heddlu ac am yr
hofrenyddion sydd ag offer gweld o
bell. Dw i'n gwneud dim ond edrych
ar yr awyr a phoeni nes 'mod i'n
teimlo'n sâl.
20 Rydyn ni'n cyrraedd y siop.
Dyw Mam a Dad ddim yno.
Mae Bibi'n beichio crio. Dw i'n ei
chofleidio ac yn fy nghofleidio fy hun

25 ar yr un pryd. ‘Mae hyn yn beth da,’
meddaf wrthym ein dau. ‘Tasen nhw
wedi cyrraedd yma gyntaf a gweld
nad oedden ni yma, fe fydden nhw’n
poeni’n fawr.’

30 Trueni nad oedd hyn yn teimlo’n beth
da.

‘Ond pam nad ydyn nhw yma?’ wyla
Bibi.

35 ‘Mae’n siŵr fod Dad eisiau gwneud
yn siŵr nad oes neb yn ei ddilyn,’
meddaf, gan obeithio fy mod i’n iawn.
‘Mae’n debyg ei fod e’n gwibio i lawr
strydoedd un ffordd, ti’n gwybod,
fel mae gyrwyr tacsî’r ddinas yn ei
wneud, meddai fe.’

40 Dw i’n penderfynu pacio ein bagiau
er mwyn gallu gadael yn gyflym pan
fydd Mam a Dad yn cyrraedd. Dw i’n
mynd i mewn i’r siop, ac yna dw i’n
45 cofio i mi bacio popeth cyn i ni fynd
i’r stadiwm. Popeth ond fy mhêl, a dw
i’n ei rhoi yn fy mag nawr.

50 A chanhwyllbren Mam, a adawon ni
â channwyll yn llosgi ynddi. Mae'r
gannwyll yn dal i losgi. Dw i ddim yn
mynd i'w phacio hi. Ddim eto.

'Jamal.'

Bibi yw hi, yn sgrechian.

55 Dw i'n rhedeg allan. Mae cerbyd yn
gwibio oddi ar yr heol yn fwrlwm
o goch a gwyrdd. Mae'n aredig ei
ffordd ar draws y tir agored ac yn
aros mewn cwmwl o lwch rhwng y
coed tapiâu a'r siop.

60 Nawr dw innau'n sgrechian hefyd,
rydyn ni'n dau'n sgrechian eu
henwau nhw wrth redeg at y tacsî.

Mae Mam a Dad yn dod allan.

65 Rydyn ni'n cydio yn ein gilydd, y
pedwar ohonom. Rydyn ni'n gwasgu
mor galed, dw i'n teimlo bod fy
mreichiau'n mynd i dorri. Wedyn
mae Dad yn symud draw. 'Rhaid i ni
symud yn gyflym,' medd ef, gan fynd
i gist y tacsî.

70 Dw i ddim yn barod i symud yn gyflym, ond mae Mam yn symud draw hefyd.

DIFFODD Y SÊR – Haf Llewelyn

3. Atebwch y cwestiynau sy'n dilyn yn llawn a gofalus gan DDYFYNNU'N BWRPASOL A DEFNYDDIO ENGHREIFFTIAU PENODOL O'R NOFEL I GEFNOGI EICH ATEBION. (Ystyriwch y marciau a roddir am bob cwestiwn.)

3	1
---	---

Darllenwch y darn a gymerwyd o DIFFODD Y SÊR ar dudalennau 23-26.

Beth sy'n digwydd ychydig cyn yr olygfa hon?

Nodwch DAIR ffaith. [3]

3	2
---	---

Pam roedd ysgrifennu'r llythyr at Citi, ei wraig mor bwysig i Ifor?
Nodwch DRI rheswm. [3]

3	3
---	---

Ysgrifennwch hanes UN digwyddiad trist yn y nofel.

ESBONIWCH BETH SY’N DIGWYDD YN LLAWN A PHAM MAE’R DIGWYDDIAD YN DRIST.

Peidiwch â chyfeirio at yr olygfa ar dudalennau 23-26.

Dylech ysgrifennu tua $\frac{1}{2}$ tudalen.

[10]

3	4
---	---

Sut gymeriad yw ANNI?

Rhowch enghreifftiau o’r ffordd mae’n ymddwyn. [6]

3	5
----------	----------

Edrychwch eto ar y darn a gymerwyd o DIFFODD Y SÊR ar dudalennau 23-26.

- i) Edrychwch ar arddull llinellau 4-7 yn y darn.
Mae o fel llygoden fawr a'i drwyn bach main yn gallu ogleuo unrhyw friwsionyn o stori neu helbul.
Dywedwch pam mae hwn yn effeithiol. [2]**
- ii) Edrychwch ar arddull llinell 32 yn y darn.
Dim ateb.
Dywedwch pam mae hwn yn effeithiol. [2]**

3	5
- iii) Chwiliwch am enghraifft arall o nodwedd arddull yn y darn.
- Dyfynnwch y nodwedd.
  - Enwch y nodwedd.
  - Dywedwch pam mae'r nodwedd yn effeithiol. [4]

3	6
---	---

Dychmygwch mai chi yw Hywel. Ysgrifennwch DDYDDIADUR HYWEL ar ddiwedd y nofel. Cofiwch sôn am ddigon o ddigwyddiadau a'i deimladau.

Dylech ysgrifennu tua $\frac{3}{4}$ tudalen.

[10]

[40]

“Lle dach chi’ch dwy’n mynd?”

Pam fod Wil Ffurat yn dod i’r golwg bob amser pan mae rhywun leiaf angen ei weld o? Mae o fel llygoden fawr a’i drwyn bach main yn gallu ogleuo unrhyw friwsionyn o stori neu helbul. A dyma fo rŵan yn stwna ac yn busnesa, yn ein dilyn ni i fyny o dŷ nain Lora. Dydi Jim bach ddim am ddod o dŷ ei nain. Mae o wedi cyrlio’n belen fach ddagreuol ar y gadair siglo. Fedra i ddim ei feio fo. Ofn sydd arno fo, meddai nain Lora. Ofn y dieithrwch.

15 “Gad iddo fo yn fan hyn efo fi am rŵan,” meddai nain Lora, “a dos ditha adra i helpu dy fam, Lora fach. Duw a wŷr be ddaw ohonoch chi, wir ...”

20 A dyna beth wnaethon ni. Gadael Jim bach yn sugno’i fawd ac yn igian crio. Doedd yr un ohonon ni eisiau mynd yn ôl i dŷ Lora chwaith. Dwi’n credu

- 25 y byddai Lora wedi licio cyrlio ar y
gadair siglo yn nhŷ ei nain a chael
yr hen wraig yn mwytho'i gwallt hi.
Ond pan rydach chi'n bedair ar ddeg,
mae disgwyl i chi wneud rhywbeth
defnyddiol, fel taflu cerrig at Wil
30 Ffurat, y snichyn.
“Clywed fod dy dad di adra, Lora ...”
Dim ateb. Wnaeth Lora na finna ddim
sbio arno fo hyd yn oed, dim ond dal
i gerdded yn ein blaenau.
- 35 “Ers bora 'ma, yn gynnar, ia Lora?”
Roedd Wil yn ceisio'i orau i ddal
i fyny efo ni, ond rydan ni'n dwy
yn gyflym, a dyna lle roedden ni'n
sgrialu fraich ym mraich ar hyd
40 y stryd, a Wil Ffurat yn ein dilyn
o bellter diogel. Mae o'n gwybod
bellach 'mod i'n ddiawch o gywir
wrth daflu cerrig at fferau.
- 45 Ella y gwna i ofyn i Ifan, fy mrawd,
ddod i lawr i'r pentra i ddychryn tipyn
arno.

“Ydi dy dad yn iawn, yndi Lora? Adra ar leave mae o, ia?”

50 Eisiau gwybod er mwyn cael mynd â'r stori ar hyd y pentra mae o. Nid eisiau gwybod am ei fod o'n poeni. Un felly ydi Wil. Pan gafodd Ned, brawd Lora'r gansen yn yr ysgol wythnos diwetha am fethu sillafu

55 ‘Gallipoli’, mi aeth Wil Ffurat yn syth adra ar ôl ysgol i ddweud wrth ei fam, ond gan iddo fo weld Dodo Citi ar ei ffordd, mi fu'n rhaid iddo gael dweud wrthi hi hefyd, heb sychu ei geg.

60 Bron iawn i Ned gael y wialen fedw gan ei fam wedyn, cyn iddi ddeall nad oedd o wedi gwneud dim byd gwaeth na sillafu ‘Gallipoli’ yn anghywir. Dydi Dodo Citi ddim yn un i ddefnyddio'r

65 wialen fedw fel arfer, dim ond os ydi'r hogia wedi bod yn cwffio. Dydi methu sillafu enw rhyw le ym mhen draw'r byd ddim yn rheswm dros roi cansen i neb.

- 70** Beth bynnag, snichyn ydi Wil Ffurat, a dyna fo. Roedd rhywun hefo Wil heddiw ond doeddwn i ddim yn ei adnabod. Bachgen pryd tywyll, tua phymtheg oed oedd o, a doedd o
- 75** ddim yn dilyn Wil, dim ond aros yng ngwaelod yr allt, ac yn ôl ei ystum roedd o wedi gweld rhywbeth arbennig o ddiddorol ar flaen ei esgid.
- 80** “Ydi dy dad yn falch o fod adra, Lora?” gofynnodd Wil wedyn, ond chafodd o ddim ateb.
“Ydi o yn y tŷ rŵan?” Dim ateb.
“Ydi o yn ei iwniform?” Dim ateb.

AC YNA CLYWODD SŴN Y MÔR – Alun Jones

- 4. Atebwch y cwestiynau sy'n dilyn yn llawn a gofalus gan DDYFYNNU'N BWRPASOL A DEFNYDDIO ENGHREIFFTIAU PENODOL O'R NOFEL I GEFNOGI EICH ATEBION. (Ystyriwch y marciau a roddir am bob cwestiwn.)**

4

1

Darllenwch y darn a gymerwyd o AC YNA CLYWODD SŴN Y MÔR ar dudalennau 31-35.

Beth sy'n digwydd cyn yr olygfa hon?

Nodwch DAIR ffaith. [3]

4

2

Pam nad oedd Gladys Davies yn hoffi Meredydd?

Nodwch DRI rheswm. [3]

4

3

Ysgrifennwch hanes UN digwyddiad trist yn y nofel.

ESBONIWCH BETH SY’N DIGWYDD YN LLAWN A PHAM MAE’R DIGWYDDIAD YN DRIST.

Peidiwch â chyfeirio at yr olygfa ar dudalennau 31-35.

Dylech ysgrifennu tua $\frac{1}{2}$ tudalen.

[10]

4

4

Sut gymeriad yw GLADYS?

Rhowch enghreifftiau o’r ffordd mae’n ymddwyn. [6]

4	5
---	---

Edrychwch eto ar y darn a gymerwyd o AC YNA CLYWODD SŴN Y MÔR ar dudalennau 31-35.

i) Edrychwch ar arddull llinellau 18-19 yn y darn.

“Na, na, fedrwch chi ddim. Fedrwch chi ddim.”

Dywedwch pam mae hwn yn effeithiol. [2]

ii) Edrychwch ar arddull llinellau 31-32 yn y darn.

Yr oedd golwg ddychrynlyd arno.

Dywedwch pam mae hwn yn effeithiol. [2]

- iii) Chwiliwch am enghraifft arall o nodwedd arddull yn y darn.
- Dyfynnwch y nodwedd.
  - Enwch y nodwedd.
  - Dywedwch pam mae'r nodwedd yn effeithiol. [4]

4	6
---	---

Dychmygwch mai chi yw Meredydd. Ysgrifennwch DDYDDIADUR MEREDYDD ar ddiwedd y nofel hon. Cofiwch sôn am ddigon o ddigwyddiadau a'i deimladau.

Dylech ysgrifennu tua $\frac{3}{4}$ tudalen.

[10]

[40]

“Dieuog.”

- Ni wyddai’r pen-rheithor faint o’r bobl a oedd yn y llys a ddisgwyliai glywed y gair hwn, a cheisiodd**
- 5 lefaru’n groyw, ond aeth ei foment o bwysigrwydd yn drech nag ef, a chrygodd ar ganol y gair. Dechreuodd deimlo’n annifyr wrth synhwyro llygaid pawb arno, ac aeth**
- 10 yn fwy annifyr byth pan glywodd lawer ebychiad o syndod yn dod o ganol y trigain o bobl yn yr oriel gyhoeddus fel ton annisgwyl dros y llys. Ac yna, fwyaf sydyn, daeth sŵn**
- 15 arall, sŵn a yrrodd y gwaed o wyneb pawb, sgrech uchel a llais merch yn gweiddi’n ddireol.**
- “Na, na, fedrwch chi ddim. Fedrwch chi ddim.”**
- 20 Trodd y llais yn sgrech yn ôl. Yr oedd y ferch ar ei thraed ar flaen yr oriel a’i dwylo dros ei hwyneb, ac wrth ei hochr yr oedd dynes wedi neidio**

25 i fyny gan gau ei dyrnau, a cheisiai
weiddi rhywbeth ar y rheithgor.

Ond boddid ei hymdrechion gan
sgrechiadau'r ferch yn ei hymyl.

30 Yr oedd y cwbl yn ormod i'r pen-
rheithor. Methodd ei goesau â'i
gynnal a chwypodd i lawr ar ei
fainc. Yr oedd golwg ddychrynlyd
arno.

35 Yr oedd yr Heddwes Gareth Hughes
wedi darogan helynt. Gwyddai y
munud y gwelodd y ferch yn dod
i'r llys mai camgymeriad dybryd
oedd dod â hi i glywed y dyfarniad,
oherwydd yr oedd gan yr erlyniad
wendidau mawr yn ei achos, fel yr
40 oedd ef wedi dweud o'r dechrau un,
ac wedi ei ddal i'w ddweud am dri
mis, ei ddweud a'i ddweud nes ei
fod wedi codi bron bawb o heddlu
swyddfa Penerddig yn ei ben. Ac ar
45 ôl gwrando ar yr achos am dridiau,
teimlai bod ei amheuon wedi eu

cadarnhau ac y byddai'r ferch a'i
theulu'n cael sioc. A sioc go hegar
fydd hi, meddyliodd.

- 50 A phan wireddwyd ei amheuon, yr
oedd yr heddwes yn barod. Safai
ar drothwy un o'r ddau ddrws yn yr
oriel, a'r munud y gwelodd y cythrwfl
yn dechrau, brasgamodd rhwng y
55 bobl syn at y ferch. Yr oedd hynny
ynddo'i hun yn waith caled am fod
llawer o'r bobl yn dechrau cael
blas ar yr helynt, ac yn amharod i
symud dim i neb. Ond llwyddodd
60 yr heddwes, drwy ddefnyddio pen-
glin a phenelin, i gyrraedd y ferch.
Gwyddai y byddai pawb yn gobeithio
cael gweld y ferch yn cael ei llusgo
allan yn ddiseremoni, ond adwaenai
65 Gareth Hughes hi'n rhy dda i wneud
rhyw gampau felly â hi, ac yn lle ei
llusgo, gafaelodd ynddi'n gadarn.
“Dyna ni, Bethan, dyna ni. Tyrd, mi
awn ni o 'ma.”

70 Gan ddal i afael ynddi, a siarad yn daer â hi, aeth â hi drwy'r bobl ac allan. Dilynwyd hwy gan y ddynes, a ddaliai i barablu a chau ei dyrnau, ond erbyn hyn yr oedd yn baglu yn ei

75 dagrau.

“Amdanyn nhw Jim,” gwaeddodd rhingyll ar yr heddwes a safai wrth ei ochr ger y drws arall. Yr eiliad nesaf, yr oedd y rhingyll yn pystylad ei ffordd drwy'r bobl, ac yr oedd ar

80 goll yn eu canol cyn i'r llall feddwl am symud. Gwyddai'r rhingyll yn iawn yr hyn a oedd am ddigwydd nesaf. Yr oedd brawd y ferch yn yr oriel hefyd, ac yr oedd y rhingyll yn adnabod

85 Huw Gwastad Hir, yn ei adnabod yn dda.

Yr oedd yn llygad ei le. Ar flaen yr oriel safodd gŵr cyrliog cadarn naw ar hugain oed, yn gyhyrau i'w draed, a'i wyneb yn fflamgoch. Dechreuodd

90 weiddi nerth ei ben.

**“Y cachgwn. Y ffernols clwyddog.
Tasa gennych chi ferch y diawliaid ...”**

I BLE'R AETH HAUL Y BORE? – Eirug Wyn

- 5. Atebwch y cwestiynau sy'n dilyn yn llawn a gofalus gan DDYFYNNU'N BWRPASOL A DEFNYDDIO ENGHREIFFTIAU PENODOL O'R NOFEL I GEFNOGI EICH ATEBION. (Ystyriwch y marciau a roddir am bob cwestiwn.)**

5

1

Darllenwch y darn a gymerwyd o I BLE'R AETH HAUL Y BORE? ar dudalennau 40-43.

Beth sy'n digwydd ychydig cyn yr olygfa hon?

Nodwch DAIR ffaith. [3]

5

2

Pam roedd gan Carson gydymdeimlad â'r Indiaid?

Nodwch DAIR ffaith. [3]

5	3
---	---

Ysgrifennwch hanes UN digwyddiad trist yn y nofel.

ESBONIWCH BETH SY’N DIGWYDD YN LLAWN A PHAM MAE’R DIGWYDDIAD YN DRIST.

Peidiwch â chyfeirio at yr olygfa ar dudalennau 40-43.

Dylech ysgrifennu tua $\frac{1}{2}$ tudalen.

[10]

5	4
---	---

Sut gymeriad yw DICKS?

Rhowch enghreifftiau o’r ffordd mae’n ymddwyn. [6]

5	5
---	---

Edrychwch eto ar y darn a gymerwyd o I BLE'R AETH HAUL Y BORE? ar dudalennau 40-43.

- i) Edrychwch ar arddull llinell 1 yn y darn.
Mewn dim amser roedd y lle yn ferw.
Dywedwch pam mae hwn yn effeithiol. [2]**
- ii) Edrychwch ar arddull llinellau 6-8 yn y darn.
Clywodd ddryll yn tanio a theimlodd boen yn saethu trwy'i goes chwith.
Dywedwch pam mae hwn yn effeithiol. [2]**

5

5

iii) Chwiliwch am enghraifft arall o nodwedd arddull yn y darn.

- Dyfynnwch y nodwedd.
- Enwch y nodwedd.
- Dywedwch pam mae'r nodwedd yn effeithiol. [4]

5

6

Dychmygwch mai chi yw Haul y Bore.

Ysgrifennwch DDYDDIADUR HAUL Y BORE ar y daith i'r Bosque ar ddiwedd y nofel.

Cofiwch sôn am ddigon o ddigwyddiadau a'i theimladau.

Dylech ysgrifennu tua $\frac{3}{4}$ tudalen.

[10]

[40]

Mewn dim amser roedd y lle yn ferw. Trawodd Carson Dicks ar draws cefn ei ben gyda'i bistol nes iddo lithro yn anymwybodol dros wddf ei farch.

5 Gafaelodd yn awenau'r ceffyl a'i dywys allan o'r Ffort. Clywodd ddryll yn tanio a theimlodd boen yn saethu trwy'i goes chwith. Edrychodd yn ei ôl. Roedd Dicks yn gorwedd yn

10 anymwybodol ar draws gwar ei geffyl. Tywysodd ef i gyfeiriad y coed.

Ymhen ychydig daeth Carson at y fan lle'r roedd Chico'n aros amdano.

15 Roedd o'n cyrcydu yno yng ngwlith y bore bach. Roedd y boen yn amlwg ar ei wyneb, a daliai ei fraich chwith ar draws ei stumog. Roedd y gwn yn y llall.

20 "Amser dial, Chico," meddai. "Ond maen nhw'n dod ar fy ôl i."

Gwenodd hwnnw arno fel hogyn drwg. Â chryn drafferth y cododd ar

ei draed; dangosodd y graith ar ei law
 25 iddo. Cododd Carson yntau ei law.

Roedd Dicks yn dod ato'i hun.

Clymodd Carson y rhaff am ei wddf
 a'i thynnu'n dynn. Bu'n rhaid i Dicks
 godi. Clymodd Carson y rhaff yn
 30 sownd yn y goeden. Ceisiodd Dicks
 ymryddhau, ond roedd y rhaff yn rhy
 dynn iddo.

Sylweddolodd Dicks yn sydyn beth
 oedd yn digwydd.

35 "Carson! Kit? KIT! ymbiliodd
 Dicks. "Fedri di ddim gadael i hyn
 ddigwydd!"

Ysgydwodd yntau'i ben.

40 "Mae 'na gyfiawnder hyd yn oed
 mewn rhyfel, Dicks."

Troes ei gefn ar y Capten a
 sbardunodd ei geffyl i gyfeiriad y
 coed.

45 "Carson!" gwaeddodd Dicks ar ei ôl,
 ond nid arhosodd Kit Carson o gwbl.
 Dim ond unwaith y trodd Carson yn

ei ôl a hynny i weiddi ar yr Indiad.

“Mae’r Cotiau Glas yn dod, Chico!”

“Carson!”

50 Ond roedd ei waedd yn ofer. Gwyliai
Dicks ei obaith yn pellhau oddi wrtho
fel y carlamai Carson nerth carnau ei
farch oddi yno. Ond beth oedd y sŵn
yna? Sŵn fel taranau yn dod o bell?

55 Sŵn carnau ceffylau!

Tynnodd Chico forthwyl y gwn yn ei
ôl, ac eisteddodd wrth fôn y goeden.
Fferrodd Dicks pan glywodd y sŵn
hwnnw. Roedd hi’n fore braf ac roedd
60 yntau ar fin marw! Roedd wedi dod

trwy ysgarmesau lu, a rŵan roedd yn
mynd i farw dan law Indiad nad oedd
eto’n hanner ei oed! Oedd o’n mynd
i farw? Fedrai o wneud rhywbeth i’w

65 achub ei hun? Tynnu sylw’r Indiad
felltith yma cyn iddo fo wasgu’r triger
a thanio’i ergyd?

Edrychodd eto ar Chico. Ceisiai
hwnnw godi ar ei draed. Gallai Dicks

70 weld ei fod yn cael trafferth. Gafaelai yn ei stumog ac roedd ei wyneb yn llanast o boen.

Roedd sŵn carnau'r ceffylau yn dynesu. Daeth fflach o obaith i galon
75 Dicks. Yna anobaith. Fe fyddai'r Indiad ddiawl yma'n siŵr o orffen ei waith ysgeler cyn i'r milwyr gyrraedd.

DIM – Dafydd Chilton

- 6. Atebwch y cwestiynau sy'n dilyn yn llawn a gofalus gan DDYFYNNU'N BWRPASOL A DEFNYDDIO ENGHREIFFTIAU PENODOL O'R NOFEL I GEFNOGI EICH ATEBION. (Ystyriwch y marciau a roddir am bob cwestiwn.)**

6	1
----------	----------

Darllenwch y darn a gymerwyd o DIM ar dudalennau 48-51.

Beth sy'n digwydd ychydig cyn yr olygfa hon?

Nodwch DAIR ffaith. [3]

6	2
----------	----------

Sut mae Owain yn llwyddo i gynhyrfu Gwyn yn y nofel?

Nodwch DAIR ffaith. [3]

6	3
---	---

Ysgrifennwch hanes UN digwyddiad trist yn y nofel.

ESBONIWCH BETH SY’N DIGWYDD YN LLAWN A PHAM MAE’R DIGWYDDIAD YN DRIST.

Peidiwch â chyfeirio at yr olygfa ar dudalennau 48-51.

Dylech ysgrifennu tua $\frac{1}{2}$ tudalen.

[10]

6	4
---	---

**Sut gymeriad yw RICHARD LLOYD?
Rhowch enghreifftiau o’r ffordd mae’n ymddwyn. [6]**

6	5
----------	----------

Edrychwch eto ar y darn a gymerwyd o DIM ar dudalennau 48-51.

i) Edrychwch ar arddull llinellau 1-3 yn y darn.

Doedd dim arwydd o deimlad ar wyneb Gwyn, ond roedd yn welw, a'i lygaid yn fawr.

Dywedwch pam mae hwn yn effeithiol. [2]

ii) Edrychwch ar arddull llinellau 46-47 yn y darn.

A ddylai ei hanfon hi? Ar ôl cymaint o amser?

Dywedwch pam mae hwn yn effeithiol. [2]

6	5
---	---

iii) Chwiliwch am enghraifft arall o nodwedd arddull yn y darn.

- Dyfynnwch y nodwedd.
- Enwch y nodwedd.
- Dywedwch pam mae'r nodwedd yn effeithiol. [4]

6	6
---	---

Dychmygwch mai chi yw Gwyn. Ysgrifennwch DDYDDIADUR GWYN noson angladd Richard Lloyd. Cofiwch sôn am ddigon o ddigwyddiadau a'i deimladau.

Dylech ysgrifennu tua $\frac{3}{4}$ tudalen.

[10]

[40]

Doedd dim arwydd o deimlad ar
wyneb Gwyn, ond roedd yn welw, a'i
lygaid yn fawr. Darllenodd y llythyr
unwaith eto. Ac yn raddol fe arafodd
5 rhuthr ei feddyliau, a dechreuodd allu
dygymod â goblygiadau'r hyn oedd
ganddo yn ei law. Tynnodd anadl
ddofn, a'i gollwng. Ac yn y gollwng
roedd rhywbeth yn debyg i ochenaid.
10 Cyfeiriodd ei lygaid at dri gair olaf y
llythyr a ffurfiodd ei wefusau i'w siâp.
A dywedodd nhw'n uchel. Roedd eu
sŵn yn dda.

Aeth rhai eiliadau heibio. Yna
15 rhoddodd y llythyr yn ôl yn yr amlen
wen a'i gosod yn ofalus ar un ochr.
Estynnodd at yr amlen frown, oedd
heb ei selio, a thynnu bwndel o
bapurau ohoni. Rhoddodd yr amlen
20 ar y bwrdd ac agor y bwndel. Aeth
drwyddo'n fras, a chael ynddo
gofnod o ddigwyddiadau, tebyg
i ddyddiadur. A ffotograffau, o

- ddogfennau cyfrinachol ac o bobl.
25 Ac, i gyd-fynd â ffotograffau'r bobl,
restr o enwau.
Dechreuodd ddarllen.
A chael hanes y 'Tîm' yng Ngogledd
lwerddon.
- 30 A'u rhan yn y trais yno. Ac yn y
cynllwyn i danseilio trefn Prydain.
Darllenodd am gysylltiad Owain â
nhw.
Ac am ei waith yn ehangu eu
35 hymgyrch i Gymru.
Darllenodd ac ailddarllenodd y
cofnod, y dogfennau, yr enwau. Nes
bod eu manylion wedi eu serio ar ei
gof.
- 40 Aeth dros awr heibio cyn iddo gau'r
bwndel a'i roi yn ôl yn yr amlen
frown. Roedd lwmpyn yn ei fol a
hwnnw'n galed, a'r blas ceiniogau
yn ei geg yn codi'r dincod arno.
- 45 Edrychodd ar yr amlen frown.
A ddylai ei hanfon hi? Ar ôl cymaint

o amser? A oedd o eisiau camu i'r byd hwnnw? Ystyriodd.

50 Yna cododd yr amlen i'w geg, llyfu'r glud ar y fflap cau a phlygu'r fflap i'w le. Roedd y rhain yn bobl a oedd wedi defnyddio Owain. Ei gamddefnyddio. Ac yna wedi ei ladd. Gosododd yr amlen yn fflat ar y bwrdd a'i chau hi'n
55 dynn.

Efo'i ddwrn.

Yna sythodd. Rhoddodd yr amlen wen yn ei boced a galwodd ar Julius Brändli. Pan ddaeth hwnnw,
60 fe roddodd y blwch gwag yn ôl iddo a threfnu trosglwyddo gwerth y Krugerrands i'w gyfrif ym manc y Glyn. Ac wedi diolch i'r Swisiad am ei garedigrwydd a'i drafferth fe
65 ddechreuodd am y drws.

Yna arhosodd. Trodd yn ôl at Julius Brändli, a oedd yn edrych yn ymholgar arno.

Cododd yr amlen frown a phwyntio

70 at y cyfeiriad ar ei blaen.

“Wo ist das?”

Darllenodd Julius Brändli y geiriau a thursio'i wefusau.

“Das ist der Wohnort der

75 Amerikanische Botschafter,” meddai.

Cartref swyddogol Llysgennad yr Unol Daleithiau.

Diolchodd Gwyn iddo unwaith eto, a mynd.

DIWEDD Y PAPUR